Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Vastine
24.3.2026

Liite
VN/12/2026
VN/12/2026-TEM-33

Ympäristövaliokunta torstai 26.3.2026 klo 10/ HE 3/2026 vp/TaV:n lausunto ja lisäykset 18.3.2026 toimitettuun vastineeseen.

VASTINE; HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI VAARALLISTEN KEMIKAALIEN JA RÄJÄHTEIDEN KÄSITTELYN TURVALLISUUDESTA ANNETUN LAIN JA RAKENTAMISLAIN MUUTTAMISESTA (HE 3/2026 VP)

Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa vastineen talousvaliokunnan lausuntoon hallituksen esityksestä eduskunnalle vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki, 390/2005) ja rakentamislain (751/2023) muuttamisesta.

Samalla esitämme muutamia muutoksia 18.3.2026 ympäristövaliokunnalle toimittamaamme vastineeseen. Pyydämme ympäristövaliokuntaa ottamaan huomioon, että aikaisemmin toimittamassamme vastineessa (päivätty 18.3.2026) oli kyse lakien muutosta koskevasta asiantuntijanäkemyksestä asiantuntijalausuntoihin. Korostamme, että seuraavat muutokset esitetään työ- ja elinkeinoministeriön kantana. Liitelakina esitetty rakentamislain muutos kuuluu ympäristöministeriön hallinnonalaan. Tämän vastineen valmistelussa ei ole erikseen kuultu oikeuskansleria eikä oikeusministeriötä.

Talousvaliokunta piti lausunnossa tärkeänä, että nyt ehdotetuilla muutoksilla mahdollistetaan maanpuolustukselle tärkeiden vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijoittuminen mahdollisimman sujuvasti. Talousvaliokunta piti ehdotettujen lainmuutosten tavoitteita tärkeinä ja ehdotettua sääntelyä keskeisiltä osin perusteltuna. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa arvioinnin kohteeksi ovat nousseet erityisesti kemikaaliturvallisuuslain suhde rakentamislain sijoittamislupaa koskevaan sääntelyyn ja ehdotetun osallistumis- ja valitusoikeuden laajuus.

Kemikaaliturvallisuuslakia koskevat kommentit talousvaliokunnan lausunnossa sekä muutokset edelliseen vastineeseen

Kemikaaliturvallisuuslain osalta talousvaliokunta on tarkastellut erityisesti kemikaaliturvallisuuslain 20 §:n ja nyt ehdotetun uuden 20 a §:n suhdetta rakentamislakiin. Talousvaliokunta katsoo, että voimassa oleva kemikaaliturvallisuuslain 20 § ei tunnista tilannetta, jossa tuotantolaitos voitaisiin rakentaa ilman oikeusvaikutteista kaavaa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että muiden kuin maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittaminen suoraan sijoittamisluvalla estyisi lainmuutoksesta huolimatta edelleen, sillä kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvan edellytyksenä olisi muiden hankkeiden osalta edelleen alueen kaavoittaminen. Tämän vuoksi talousvaliokunta pitää tärkeänä arvioida jatkossa tarvetta muuttaa kemikaaliturvallisuuslain ja rakentamislain säänteläyä siten, että se mahdollistaisi myös muiden kuin maanpuolustukselle tärkeiden kemikaaliturvallisuuslain 20 a §:ssä tarkoitettujen tuotantolaitosten sijoittamisen suoraan sijoittamisluvalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kemikaaliturvallisuuslain 20 § ei velvoita, että tuotantolaitoksella on oikeusvaikutteinen kaava. Velvoite oikeusvaikutteiselle kaavalle vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitoksien sijoittamisessa tulee alueidenkäyttölaista (132/1999), rakentamislaista sekä edellä mainittujen lakien nojalla annetuista säännöksistä. Esityksessä ehdotettu 20 a § velvoittaa ottamaan huomioon maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvan tuotantolaitoksen sijoittamista harkittaessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskeva lisäys voitaisiin tehdä kemikaaliturvallisuuslakiin huomioon ottaen edelleen selvittämättömät kysymykset liittyen ehdotettuun lisäykseen. Hallituksen esityksessä on ollut tavoitteena sujuvoittaa ensisijaisesti maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten edellyttämää erityissääntelyä kiireellisesti. Tämän vuoksi puhtaan siirtymän sijoittamislupaan liittyviä yhteensovittamiskysymyksiä ei ole tässä yhteydessä esitetty.

Alla on muotoiluehdotus puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskevan säännöksen lisäämiseksi kemikaaliturvallisuuslakiin. Puhtaan siirtymän sijoittamislupa voitaisiin sijoittaa esimerkiksi uudeksi 20 b §:ksi.

Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan huomioon ottaminen

Mitä 20 §:ssä säädetään, ei sovelleta, jos tuotantolaitokselle on myönnetty rakentamislain 43 a §:n mukainen puhtaan siirtymän sijoittamislupa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa tuotantolaitoksen 23 a, 25 ja 59 §:ssä tarkoitettua lupaa tai ilmoitusta koskevaa päätöstä tehtäessä tulee ottaa huomioon tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu sijoittamislupa.

Rakentamislakia koskevat kommentit talousvaliokunnan lausunnossa ja muutokset edelliseen vastineeseen

Liitelakina esitetty rakentamislain muutos kuuluu ympäristöministeriön hallinnonalaan. *Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta vastata sen*

osalta talousvaliokunnan lausuntoon (TaVL 8/2026 vp). Samalla esitämme muutamia muutoksia 18.3.2026 ympäristövaliokunnalle toimitettuun vastineeseen, jossa oli kyse rakentamislain muutosta koskevasta asiantuntijanäkemyksestä. Seuraavat ehdotukset esitetään ympäristöministeriön kantana.

Rakentamislain muutosesityksen 46 b § - Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvan edellytykset

Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennuspooli tuovat lausunnoissaan esiin, että kiireellisissä tilanteissa olisi hyvä, jos maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos voisi sijoittua tarvittaessa yleiskaavoitetulle alueelle, vaikka hanke ei täysin vastaisi yleiskaavan aluevarausta. Tämän perusteella myös ehdottavat, että ensimmäinen edellytys poistetaan, eli viittaus: *”1) rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamiselle.”* Lisäksi lausunnoissa ehdotetaan poistettavaksi edellytys *”2) rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle”*, sillä perusteella, että se olisi päällekkäinen myöhempien vaatimusten kanssa. Samoin professori Häkkäsen lausunnossa kohdassa 10 todetaan: ”Toisaalta sikäli kuin lakiehdotuksen tarkoituksena on sujuvoittaa lupamenettelyä ehdotettu RakL 46 b.1 §:n 1 kohta on nähdäkseni ongelmallinen…” Kohdan 13 mukaan ” Jos lupamenettelyä halutaan joustavoittaa, olisi parempi, että RakL 46 b.1 §:n 1 kohdan vaatimus joko poistettaisiin edellytysluettelosta kokonaan tai sitä ainakin merkittävästi lievennettäisiin.”

Ympäristöministeriö ei kannata ehdotettua 1 ja 2 kohtien poistoa. Näemme kuitenkin perustelluksi tarpeen niiden lieventämiselle, kuten professori Häkkänen esittää lausunnossaan. Tämän vuoksi ehdotamme valiokunnalle seuraavaa muutosta 1 ja 2 kohtien muotoiluun, jossa merkittävä haitta olisi korvattu kohtuuttomalla haitalla:

1) *rakentaminen ei aiheuta **kohtuutonta** haittaa yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamiselle;*
*2) rakentaminen ei aiheuta **kohtuutonta** haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle*

Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennuspooli ehdottavat lausunnoissaan tulkintahaasteiden poistamiseksi muutoksia lisäksi kohtiin 4 ja 5:

4) **maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen** sijoittamisluvalla ei aseteta maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuteta sellaista kohtuutonta haittaa, joka **maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen** sijoittamisluvalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää.

5) rakennuspaikka on sijainniltaan sellainen, että se mahdollistaa myös **tuotannon kannalta** tarvittavat varoalueet.

Ympäristöministeriö kannattaa lausunnoissa ehdotettua täsmennystä kohtaan 4. Näemme tärkeäksi varmistaa täsmennyksen avulla, ettei koh-

taa 4 voisi tulkita vahingossakaan siten, että sovellettavaksi tulisivat rakentamislain 44–46 §:n mukaiset sijoittamisen edellytykset, mikä ei selvästikään ole tarkoitus. Ympäristöministeriö kannattaa myös ehdotettua täsmennystä kohtaan 5.

Rakentamislain muutosesityksen 63 b § - Kuuleminen ja tiedottaminen maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupahakemuksesta

Rakennusteollisuus RT ry tuo lausunnossaan esiin, että 63 b §:n 2 momentin ilmaus ”*yleisölle, jota asia koskee”* on hyvin laaja ja mahdollistaa hybridivaikuttamisen. Tämän vuoksi RT ry ehdottaa, että 2 momentissa noudatettaisiin osallistumisen suhteen puhtaan siirtymän sijoittamisluvan laajuutta. Professori Häkkänen toteaa, että tältä osin osallistumisoikeus voitaisiin määrittää myös suppeammaksi (lausunnon kohta 21). Ympäristöministeriö kannattaa RT ry:n ehdotusta.

Ehdotettu uusi pykälä 178 a § - Käsittelyn kiireellisyys

Talousvaliokunnan lausunnossa on arvioitu myös tarvetta säätää erikseen maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupaa koskeva valitus käsiteltäväksi kiireellisenä. Lausunnossa esitetään, että käsittelyn kiireellisyyttä koskevan säännöksen voitaisiin arvioida olevan linjassa sen kanssa, että ehdotettu 186 a § mahdollistaa myös rakentamisen aloittamisen ennen poikkeamisluvan lainvoimaisuutta. Myös nopeat muutokset geopoliittisessa tilanteessa ja turvallisuusympäristössä voivat edellyttää hankkeiden nopeaa toteuttamista. Talousvaliokunta esittää ympäristövaliokunnan harkittavaksi asiaa koskevan erillissäännöksen sisällyttämistä sääntelyyn.

Ympäristöministeriö yhtyy asiassa talousvaliokunnan näkemykseen. Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennuspooli ehdottavat lausunnoissaan, että lakiesitykseen lisättäisiin uusi pykälä 178 a §, jossa säädettäisiin käsittelyn kiireellisyydestä: *Tässä laissa tarkoitettua maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupaa koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.* Ympäristöministeriö kannattaa ehdotetun uuden pykälän lisäämistä lakiesitykseen. Vaikkakaan nykyinen rakentamislaki ei sisällä valitusten käsittelyä kiireellisenä, on vaatimus käsittelyn kiireellisyyttä koskien nähdäksemme hyvin perusteltu maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen kohdalla. Kiireellisyysvaatimus koskisi ainoastaan harvoin rakennettavia tuotantolaitoksia.

Rakentamislain muutosesityksen 179 b § - Valitusoikeus maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvasta

Talousvaliokunnan lausunnon mukaan valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella hyvin perusteltuna rajata valitusoikeuden piiriä hallituksen esityksessä ehdotetusta. Talousvaliokunta katsoo, että tarkoituksenmukainen tapa rajata valitusoikeutettujen piiriä olisi säätää valitusoikeudesta puhtaan siirtymän sijoittamislupaa vastaavasti siten, että yleisö, jota asia koskee, määriteltäisiin rakentamislain 179 a §:n 2 ja 3 kohtien mukaan kiinteistön omistajiksi tai haltijoiksi sekä henkilöiksi, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Direktiivissä mainitut ympäristönsuojelua edistävät järjestöt voitaisiin ottaa huomioon

2 momentin mukaisesti hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.

Ympäristöministeriö kannattaa talousvaliokunnan lausunnossa ehdotettua muutosta, jonka mukaan valitusoikeutettujen piiri vastaisi sitä, mitä rakentamislain 179 a §:ssä säädetään valitusoikeudesta puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta.

Lisätietoja kemikaaliturvallisuuslaista antaa TEM/ Johtava asiantuntija-Tarja Virkkunen ja rakentamislaista antaa YM/ Lainsäädäntöneuvos Mikko Koskela